

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ ЛЬОТНИЙ КОЛЕДЖ**

Циклова комісія економіки та управління

**МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ**

**з навчальної дисципліни «Економіка логістики»
обов'язкових компонент
освітньо-професійної програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти**

Логістика

Харків 2021

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 23.09.21 № 8

СХВАЛЕНО

Методичною радою
Кременчуцького льотного
коледжу Харківського
національного університету
внутрішніх справ
Протокол від 22.09.21 № 2

ПОГОДЖЕНО

Секцією науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних та соціально-
економічних дисциплін
Протокол від 22.09.21 № 8

Розглянуто на засіданні циклової комісії економіки та управління, протокол від
31.08.2021 № 1

Розробники: голова циклової комісії економіки та управління, к.е.н., спеціаліст
вищої категорії, викладач – методист, Цимбалістова О.А.

Рецензенти:

1. Викладач циклової комісії економіки та управління КЛК ХНУВС,
к.е.н., спеціаліст вищої категорії, викладач – методист, Харченко М.В.
2. Професор кафедри логістики НАУ, доктор економічних наук,
професор, експерт Українського логістичного альянсу (УЛА) Смерічевська С.В.

**1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами
(денна форма навчання)**

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр № 6							
Тема № 1. Логістика як об'єкт господарювання	14	4	0	2	0	8	Поточне усне опитування, оцінка виконання практичних робіт за індивідуальними варіантами, тестові завдання по темі 1, реферати (2 год.)
Тема № 2. Організація логістичної діяльності	12	2	0	2	0	8	Поточне усне опитування, оцінка виконання практичних робіт за індивідуальними варіантами, тестові завдання по темі 2, реферати (2 год.)
Тема № 3. Виробничі засоби логістики	18	6	0	4	0	8	Поточне усне опитування, оцінка виконання практичних робіт за індивідуальними варіантами тестові завдання по темі 3, реферати (4 год.)
Тема № 4. Економічний потенціал логістики	18	4	0	6	0	8	Поточне усне опитування, оцінка виконання практичних робіт за індивідуальними варіантами, тестові завдання по темі 4, реферати (2 год.). KPN№1 (2 години)
Тема № 5. Витрати логістичної діяльності	16	4	0	4	0	8	Поточне усне опитування, оцінка виконання практичних робіт за індивідуальними варіантами, тестові завдання по темі 5, реферати (4 год.)
Тема № 6. Продукт логістичної діяльності	14	2	0	4	0	8	Поточне усне опитування, оцінка виконання практичних робіт за індивідуальними варіантами, тестові завдання по темі 6, реферати (4 год.)
Тема № 7. Опрацювання результатів логістичної діяльності	16	4	0	4	0	8	Поточне усне опитування, оцінка виконання практичних робіт за індивідуальними варіантами, тестові завдання по темі 7 , реферати (4 год.)
Тема № 8. Особливості економіки логістичної діяльності в ланцюгах (мережах) поставок	12	4	0	4	0	4	Поточне усне опитування, оцінка виконання практичних робіт за індивідуальними варіантами, тестові завдання по темі 8, реферати (2 год.). KPN№ 2 (2 години)
Всього за семестр № 6:	120	30	0	30	0	60	екзамен

**4.1.2. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами
(заочна форма навчання)**

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр № 6							
Тема № 1. Логістика як об'єкт господарювання	14	2	0	0	0	12	Лекція, реферати
Тема № 2. Організація логістичної діяльності	12	0	0	2	0	10	Поточне усне опитування, оцінка виконання практичних робіт за індивідуальними варіантами, тестові завдання по темі 1, 2, реферати
Тема № 3. Виробничі засоби логістики	18	2	0	0	0	16	Лекція, реферати
Тема № 4. Економічний потенціал логістики	18	0	0	2	0	16	Поточне усне опитування, оцінка виконання практичних робіт за індивідуальними варіантами, тестові завдання по темі 3, 4, реферати
Тема № 5. Витрати логістичної діяльності	16	2	0	0	0	14	Лекція реферати
Тема № 6. Продукт логістичної діяльності	14	0	0	2	0	12	Поточне усне опитування, оцінка виконання практичних робіт за індивідуальними варіантами, тестові завдання по темі 5, 6, реферати
Тема № 7. Опрацювання результатів логістичної діяльності	16	2	0	0	0	14	Лекція , реферати
Тема № 8. Особливості економіки логістичної діяльності в ланцюгах (мережах) поставок	12	0	0	2	0	10	Поточне усне опитування, оцінка виконання практичних робіт за індивідуальними варіантами, тестові завдання по темі 7,8, реферати КР
Всього за семестр № 6:	120	8	0	8	0	104	екзамен

2. Методичні вказівки до практичних занять

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 1

Тема 1: Логістика як об'єкт господарювання

Навчальна мета заняття: поглибити і розширити знання здобувачів вищої освіти з сутності логістичної системи підприємства з економічної точки зору, ключові особливості її функціонування.

Кількість годин - 2 години (денна форма), 0 годин (заочна форма)

Місце проведення – навчальний кабінет.

Навчальні питання:

1. Роль та місце логістики у підприємницькому середовищі.
2. Логістична діяльність у ринково розвинутих країнах і країнах, які розвиваються.
3. Об'єктивні фактори й особливості розвитку логістики в Україні.
4. Роль державних інституцій у розвитку логістики в Україні.
5. Логістична інфраструктура в системі ринкової інфраструктури

Питання для здобувачів вищої освіти:

1. Розкрийте сутність логістики та визначте відмінність у різних підходах до визначення цього поняття.
2. Проаналізуйте етапи еволюції та трансформації поняття «логістика».
3. Охарактеризуйте основні положення логістики, її об'єкт та предмет дослідження.
4. Визначте стратегічну мету та цілі сучасної логістики, що дають можливість її досягти.
5. У чому полягає значення логістики для бізнесу?
6. Які ефекти генерує логістика у бізнесі?
7. У чому виявляється актуальність впровадження логістики у розвинених країнах світу?
8. Охарактеризуйте рівень розвитку логістики в країнах Європейського Союзу.
9. Охарактеризуйте рівень розвитку логістики в Україні.
10. Які сектори охоплює ринок логістичних послуг в Україні?
11. У чому полягає роль державних інституцій у розвитку логістики в Україні?
12. Які нормативно-правові акти регулюють логістичну діяльність підприємств в Україні?
13. Що являє собою логістична інфраструктура як складова ринкової інфраструктури?
14. Охарактеризуйте основні концепції ринкової інфраструктури.

Методичні вказівки при вивченні теми слід пам'ятати, що в умовах загострення конкуренції джерелом конкурентних переваг підприємства стає комплексний підхід до управління підприємством, який, власне, і пропонує логістика завдяки об'єднанню в єдине ціле базових сфер бізнесу та оптимізації між організаційних взаємовідносин підприємства з постачальниками, споживачами та логістичними посередниками.

Логістика – це наука про оптимальне управління матеріальними, інформаційними та фінансовими потоками в економічних адаптивних системах із синергічними зв'язками.

З позиції бізнесу логістика передовсім спрямована на підтримку реалізації корпоративної стратегії компанії з оптимальними витратами матеріальних, фінансових, трудових, інформаційних, енергетичних та інших видів ресурсів. Завдяки логістиці підприємства досягають скорочення витрат запасів та термінів доставки, підвищення рівня обслуговування, скорочення загальної тривалості виконання замовлень, що в підсумку позитивно впливає на основні фінансові результати та, зокрема, на рентабельність.

Багато промислово розвинених країн визнає важливість логістики у підвищенні національної конкурентоспроможності і конкурентоспроможності бізнесу, зокрема. У країнах Європи, провідною тенденцією розвитку логістики є збільшення витрат на цю сферу, що супроводжується відповідним зростанням частки у ВВП. Також треба зауважити тенденцію до поглиблення теоретичних аспектів логістики в напрямі формування відповідного інструментарію та уніфікованих логістичних рішень і поширення значення логістики не тільки як концепцій управління, але і як філософії управління.

В Україні у сфері логістики протягом останніх десяти років помітні істотні позитивні зрушення, зокрема нарощує темпи та ускладняється структура ринку логістичних послуг, зростає кількість логістичних компаній та операторів, розширюється спектр логістичних послуг. Загалом вітчизняний ринок логістичних послуг репрезентують п'ять сегментів: транспортно-експедиційні послуги; професійні складські послуги; експрес-доставка; комплексні логістичні рішення (контрактна логістика); управління ланцюгами поставок.

Особливого значення з погляду забезпечення ефективного руху матеріальних потоків має удосконалення інфраструктури ринку, зокрема її логістичної складової.

Міні-лексикон:

Логістика; логістика підприємства; логістичні системи; ланцюги поставок; Європейська логістична асоціація; ринок логістичних послуг; контрактна логістика; державні програми; інфраструктурні проекти розвитку транспорту; ринкова інфраструктура; логістична інфраструктура.

Література: [1, 2, 4–6].

План проведення заняття:

I. Проведення попереднього контролю теоретичних знань, практичних умінь і навичок здобувачів вищої освіти по темі практичного заняття.

II. Порядок проведення основної частини заняття: постановка загальної проблеми та її обговорення за участю здобувачів вищої освіти, розв'язування питань різної складності з їх обговоренням, розв'язування контрольних тестових завдань.

Тестові завдання для здобувачів вищої освіти:

1. Сферою застосування логістики за часів Візантійської імперії була:
 - а) математика;
 - б) військова справа;
 - в) логіка;
 - г) всі відповіді вірні.

2. Японський наступ у сфері виробництва і торгівлі зумовив:
 - а) необхідність концептуалізації теорії логістики та її застосування в практиці бізнесу;
 - б) перехід від стану фрагментарної логістики до логістики підприємства;
 - в) виникнення поставок.

3. Автором першої праці з логістики, в якій вона трактується як наука про управління під час планування запасів, перевезень і постачання військ, вважається:
 - а) Аристотель;
 - б) Вільгельм Ляйбніц;
 - в) А. Жоміні.

4. Фазою «філософського» періоду розвитку логістики є:
 - а) військова логістика;
 - б) математична логіка;
 - в) цивільна логістика.

5. Чи можна трактувати логістику як механізм досягнення компромісу (узгодження) між виконанням зобов'язань і необхідними для цього витратами?
 - а) так;
 - б) ні.

6. Який підхід до визначення логістики наближає її до дефініції 7 «R»?
 - а) орієнтований на переміщення;
 - б) орієнтований на цикл споживання;
 - в) орієнтований на послуги.

7. Об'єктом дослідження й управління в логістиці є:
- а) матеріальні потоки;
 - б) оптимізація ресурсів у певній економічній системі;
 - в) матеріальні, інформаційні та фінансові потоки.
8. Основним потоком з погляду логістики є:
- а) матеріальний потік;
 - б) матеріальний та інформаційний потік;
 - в) всі потоки основні.
9. До супутніх потоків з погляду логістики належать:
- а) матеріальний потік та інформаційний потік;
 - б) інформаційний потік;
 - в) фінансовий та інформаційний потік.

10. Яке з наведених визначень не відповідає поняттю «матеріальний потік»?

- а) сукупність сировини, матеріалів, складових, напівфабрикатів, готових виробів, що рухаються від постачальників через виробничі та/чи дистрибуційні організації (підрозділи) до споживачів;
- б) сировина, матеріали, напівфабрикати, паливо, енергія, що використовуються виробником для виробництва готової продукції;
- в) сукупність усіх засобів виробництва, що переміщуються між постачальниками, виробником, посередницькими організаціями та споживачами за одиницю часу.

Теми для рефератів

- 1. Логістика та бізнес.
- 2. Розвиток логістики в Україні.
- 3. Логістична інфраструктура як складова ринкової економіки.
- 4. Логістика в країнах Європейського союзу.

III. Порядок проведення заключної частини заняття.

Здійснити перевірку і оцінювання виконаних завдань. Підвести підсумок практичного заняття звернувши увагу на основні помилки при його виконанні.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 2

Тема 2: Організація логістичної діяльності

Навчальна мета заняття: поглибити і розширити знання здобувачів вищої освіти про організацію логістичної діяльності на підприємствах та в організаціях.

Кількість годин - 2 години (денна форма), 0 годин (заочна форма)
Місце проведення – навчальний кабінет.

Навчальні питання:

1. Сутність та етапи розробки операційної стратегії організації.
2. Стратегічні й тактичні рішення операційного менеджменту.
3. Проектування товару і послуги.
4. Вартісний аналіз розробки продукту.

Питання для здобувачів вищої освіти:

1. Що розуміють під поняттям «логістичний потік»? наведіть елементи логістичних потоків та їх визначення.
2. Що таке «матеріальний потік»? Яке його значення в логістиці.
3. Що розуміють під поняттям «логістична діяльність»? Які її цілі та як вона співвідноситься із поняттям «логістична система»?
4. За якими ознаками структурують логістичні системи? Наведіть приклади.
5. Які етапи еволюції організації логістики ви знаєте? Назвіть основні принципи та форми організації логістики.
6. Охарактеризуйте роботу логістичних підрозділів в організаційних структурах підприємств.
7. Які існують передумови до створення стратегічних організаційних структур логістики та які їхні напрями розвитку?
8. Наведіть приклади підприємств, які займаються логістичною діяльністю.
9. Що таке логістика виробничих підприємств, на що вона спрямована?
10. Які системи управління матеріальними потоками застосовують на рівні підприємства? Які між ними є відмінності?
11. Що таке ланцюг поставок? У чому полягають особливості управління ланцюгом поставок?

Методичні вказівки при вивченні теми слід пам'ятати, що логістична діяльність – це діяльність зі здійснення системного вдосконалення потокових процесів підприємства з метою скорочення його витрат та покращення рівня обслуговування споживачів. Вона здійснюється в певних окреслених межах, які визначає логістична система.

Логістичну діяльність можна розглядати за логістичними функціями (функціональна логістична діяльність) та основними фазами трансформації матеріального потоку) фазова логістична діяльність.

Сукупність підприємств різних організаційно-правових форм, які створюють організаційно-економічні умови проходження матеріальних потоків через створення потенціалу відповідних логістичних послуг, становить організаційно-економічну складову логістичної інфраструктури. До них слід зарахувати логістичних операторів, логістичні центри, зокрема хаби,

транспортно-експедиційні організації, склади загального призначення.

Двома основними логістичними підходами до планування й управління виробництвом є системи: MRP та JIT «точно, своєчасно», в межах кожної з яких можна виділити конкретні модифікації.

Ланцюг поставок – це інтеграція діяльності виробничого підприємства з постачальниками, дистриб'юторами, логістичними операторами і споживачами з метою оптимізації переміщення матеріального потоку та підвищення ефективності діяльності всіх учасників ланцюга поставок.

Управління ланцюгом поставок (SCM) (анг. – Supply Chain Management) – це інтегрування ключових бізнес-процесів, від кінцевого користувача та охоплюючи всіх постачальників товарів, послуг та інформації, що додають цінності для споживачів та інших зацікавлених осіб.

Інформаційною системою планування й управління ланцюгом поставок є система ERP та, EPR II, що є різновидом MRP II вищого ступеня технологічного розвитку.

Міні-лексикон

Логістична діяльність, логістичний потік; логістичні функції; логістичні операції; логістичний оператор; логістичний центр; логістичний хаб; транспортно-експедиційні компанії; логістична система; ланцюг поставок MRP, ERP; JIT, Lean production.

Література: [1, 2, 4–6, 21–23, 40].

План проведення заняття:

I. Проведення попереднього контролю теоретичних знань, практичних умінь і навичок здобувачів вищої освіти по темі практичного заняття.

II. Порядок проведення основної частини заняття: постановка загальної проблеми та її обговорення за участю здобувачів вищої освіти, розв'язування питань різної складності з їх обговоренням, розв'язування контрольних тестових завдань.

Тестові завдання для здобувачів вищої освіти:

1. Логістична діяльність – це:

а) діяльність підприємства, спрямована на вдосконалення управління матеріальними, фінансовими та інформаційними потоками з метою скорочення його витрат;

б) комплекс заходів, спрямованих на задоволення потреб підприємств, організацій та установ виробничої сфери у матеріалах, сировині, обладнанні, устаткуванні, спеціальних послугах;

в) діяльність щодо системного вдосконалення потокових процесів підприємства з метою скорочення його витрат та підвищення рівня

обслуговування споживачів.

2. Логістична діяльність конкретизується через:

- а) матеріальні, інформаційні та фінансові потоки;
- б) логістичні операції та логістичні функції;
- в) виконання семи правил логістики.

3. Логістична функція - це:

- а) відособлена сукупність дій, скерована на перетворення матеріального та (чи) інформаційного потоку;
- б) сукупність логістичних операцій, спрямована на реалізацію цілей системи;
- в) діяльність щодо системного вдосконалення потокових процесів підприємства з метою скорочення його витрат та підвищення рівня обслуговування споживачів.

4. Об'єктом логістичних операцій та функцій є:

- а) транспортування, складування, управління запасами тощо;
- б) матеріальний та інформаційний потік;
- в) логістичний потік.

5. Чи можна розглядати інфраструктуру міста, регіону, економіки окремої країни як логістичну систему?

- а) так;
- б) ні.

6. Чи можна розглядати підприємство послуг та об'єднання підприємств як логістичну систему?

- а) так;
- б) ні.

7. Яке із визначень найповніше характеризує мету логістичної системи:

- а) доставка у потрібне місце необхідної кількості та певного асортименту товарів та виробів, максимально підготовлених до виробничого чи особистого споживання за заданого рівня витрат;
- б) доставка необхідної кількості та певного асортименту товарів і виробів за заданого рівня витрат;
- в) доставка у потрібне місце певного асортименту товарів та виробів, максимально підготовлених до виробничого чи особистого споживання за заданого рівня витрат.

8. Функціональна структуризація логістичних систем ґрунтується на розгляді логістичної діяльності за:

- а) логістичними функціями;

- б) логістичними операціями;
- в) основними фазами трансформації матеріального потоку.

9. Фазова структуризація логістичних систем ґрунтується на розгляді логістичної діяльності за:

- а) логістичними функціями;
- б) логістичними операціями;
- в) основними фазами трансформації матеріального потоку.

10. Виокремлення підсистеми транспортування та складування характерне для фазової структуризації логістичних систем?

- а) так;
- б) ні.

Теми для рефератів:

1. Логістичні потоки в діяльності підприємства.
2. Матеріальний потік його значення в логістиці.
3. Підприємство як логістична система.

III. Порядок проведення заключної частини заняття.

Здійснити перевірку і оцінювання виконаних завдань. Підвести підсумок практичного заняття звернувши увагу на основні помилки при його виконанні.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 3,4

Тема 3: Виробничі засоби логістики

Навчальна мета заняття: поглибити і розширити знання здобувачів вищої освіти про виробничі засоби логістики на підприємствах та в організаціях які, своєю чергою є елементами логістичної інфраструктури підприємства.

Кількість годин - 4 години (денна форма), 0 годин (заочна форма)

Місце проведення – навчальний кабінет.

Навчальні питання:

1. Суть і склад основних засобів, які беруть участь у логістичних процесах на підприємствах і основних засобів логістичних підприємств.
2. Видова (технологічна) структура основних засобів, фактори й тенденції динаміки на підприємствах.
3. Сутність споживання основних логістичних засобів.
4. Лізинг і оренда як організаційні форми споживання основних логістичних засобів.
5. Елементний склад та політика управління оборотними засобами, які беруть участь у логістичних процесах на підприємствах, і оборотними засобами

логістичних підприємств.

6. Запаси в логістиці. Політика ресурсощадності.
7. Показники ефективності використання логістичних активів.

Питання для здобувачів вищої освіти:

1. Розкрийте зміст поняття «логістичні активи». Яка структура логістичних активів?
2. Розкрийте сутність споживання основних логістичних засобів.
3. Наведіть основні організаційні форми споживання основних логістичних засобів та порівняйте їх.
4. Які переваги має лізинг для підприємства?
5. Розкрийте зміст політики управління оборотними активами.
6. У чому полягає відмінність логістичного підходу до управління оборотними активами, зокрема запасами порівняно із традиційними підходами?
7. Обґрунтуйте базові залежності “trade off”, що мотивують нагромадження запасів у фазі постачання, виробництва, дистрибуції.
8. Наведіть структуру системи показників оцінки ефективності використання та продуктивності логістичних активів та охарактеризуйте ці показники.

Методичні вказівки при вивченні теми слід пам'ятати, що можливості, які підприємство здатне отримати завдяки використанню логістичного підходу до організації своєї діяльності значною мірою визначаються складом та ефективністю використання ним своїх логістичних активів.

Об'єктами першочергової уваги логістики є основні засоби, які, своєю чергою є елементами логістичної інфраструктури підприємства. До них треба зарахувати: земельні ділянки, автомобільні / залізничні рампи, внутрішні дороги; склади; локалізоване устаткування (машини, обладнання, прилади, інструменти, інвентар) для переміщення товарів та інформації; інвентарну тару та предмети прокату, призначені для обслуговування процесу складування та зберігання продукції, її транспортування та доставки споживачеві.

Видова (технологічна) структура основних засобів - це співвідношення різних груп основних засобів у їх загальній вартості.

Окрім основних засобів, об'єктом цілеспрямованого впливу логістики є також оборотні засоби і передусім запаси. Зокрема одним з основних завдань, яка виконується в разі ефективного застосування логістичного підходу до управління матеріальними потоками є формування умов, які забезпечують прискорення оборотності активів, що сприяє зменшенню матеріальних витрат у загальній структурі витрат на виробництво, вивільненню фінансових ресурсів із надлишкових запасів та підвищенню ефективності роботи підприємства, загалом.

Для оцінки ефективності використання логістичних активів, зокрема, основних засобів, доцільно застосовувати як загальноприйняті показники оцінювання активів у межах економічного аналізу майнового стану

підприємства, так і додаткові показники, що враховують їх логістичну природу.

Міні-лексикон:

Баланс, активи, основні засоби, технічна та економічна природа основних засобів, лізинг та оренда основних засобів, оборотні активи, виробничо-комерційний цикл, запаси, показники оцінки ефективності використання логістичних активів.

Література [1-3,6,7]

План проведення заняття:

I. Проведення попереднього контролю теоретичних знань, практичних умінь і навичок здобувачів вищої освіти по темі практичного заняття.

II. Порядок проведення основної частини заняття: постановка загальної проблеми та її обговорення за участю здобувачів вищої освіти, розв'язування питань різної складності з їх обговоренням, розв'язування контрольних тестових завдань.

Тестові завдання для здобувачів вищої освіти:

1. До складу необоротних активів входять:
 - а) нематеріальні активи, незавершене будівництво, товари;
 - б) нематеріальні активи, незавершене будівництво, основні засоби;
 - в) основні засоби, виробничі запаси, довгострокові фінансові інвестиції.
2. До складу оборотних активів входять:
 - а) виробничі запаси, довгострокова дебіторська заборгованість, готівка;
 - б) нематеріальні активи, дебіторська заборгованість за товари, роботи та послуги, виробничі засоби;
 - в) виробничі запаси, товари, дебіторська заборгованість за товари, роботи та послуги.
3. Ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, призведе до отримання економічних вигод у майбутньому, - це:
 - а) активи підприємства;
 - б) пасиви підприємства;
 - в) капітал підприємства.
4. До логістичних активів належать:
 - а) транспорт та склади;
 - б) запаси;
 - в) обладнання;
 - г) всі відповіді правильні.

5. За якою вартістю основні засоби зараховують до підсумку балансу:
- а) первісною;
 - б) залишковою;
 - в) ринковою.
6. За джерелами фінансування основні засоби класифікують на:
- а) придбані за власні або за кредитні кошти;
 - б) виробничі та невиробничі;
 - в) переоцінені та непереоцінені.
7. Процес перенесення частини вартості основних засобів під час їх використання на готову продукцію називається:
- а) амортизацією;
 - б) знеціненням;
 - в) втратою корисності.
8. Складська нерухомість, пункти завантаження/перевантаження товарів, вантажні та легкові автомобілі дистрибуторських компаній становлять активну частину їх основних засобів?
- а) так;
 - б) ні.
9. Під час обчислення меж оптимального споживання основних засобів слід користуватись:
- а) строками служби основних засобів, що затверджені законодавством та прийняті підприємством відповідно до їх технічних характеристик;
 - б) строками служби основних засобів, що прийняті підприємством відповідно до їх технічних та економічних характеристик;
 - в) усі відповіді правильні.
10. Змішане фінансування необоротних активів – це фінансування за рахунок:
- а) довгострокового та короткострокового позикового капіталу;
 - б) короткострокового позикового капіталу та власного капіталу;
 - в) довгострокового позикового капіталу та власного капіталу.

Теми для рефератів:

- 1. Логістичні потоки в діяльності підприємства.
- 2. Матеріальний потік його значення в логістиці.
- 3. Підприємство як логістична система.

III. Порядок проведення заключної частини заняття.

Здійснити перевірку і оцінювання виконаних завдань. Підвести підсумок практичного заняття звернувши увагу на основні помилки при його виконанні.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 5,6

Тема 4: Економічний потенціал логістики

Навчальна мета заняття: поглибити і розширити знання здобувачів вищої освіти про економічний потенціал логістики, що досягнення підприємством поставлених цілей значною мірою залежить від його економічного потенціалу.

Кількість годин - 4 години (денна форма), 2 годин (заочна форма)

Місце проведення – навчальний кабінет.

Навчальні питання:

1. Поняття про економічний потенціал підприємства.
2. Логістична діяльність як фактор підвищення конкурентоспроможності підприємства та його продукції (послуг).
3. Синергійний ефект логістики.
4. Потужність логістичної системи. Оптимізування потужності логістичної системи.
5. Аутсорсинг у логістиці. Економічне обґрунтування логістичного аутсорсингу чи інсорсингу.
6. Логістичні аспекти просторового розміщення підприємств.

Питання для здобувачів вищої освіти:

1. Охарактеризуйте підходи до визначення терміна «економічний потенціал».
2. Які важелі впливу логістики на формування потенціалу конкурентоздатності підприємства ви знаєте?
3. У чому виявляється синергійний ефект логістики? Які складові синергійного ефекту ланцюга поставок?
4. Дайте визначення потужності логістичної системи та охарактеризуйте методи її можливої оптимізації.
5. Окресліть концепцію аутсорсингу та її значення в логістиці.
6. Порівняйте переваги аутсорсингу та інсорсингу для підприємства.
7. Охарактеризуйте особливості територіальної організації логістичних систем.
8. Як поділяються логістичні системи за галузевою належністю та геопросторовими рівнями?
9. Яке значення мають чинники розміщення виробництва та споживання в територіальній організації логістичних систем?
10. Як закономірності територіальної організації виробництва впливають на логістичні системи?
11. Які чинники впливають на територіальну організацію логістичних систем мікрорівня?

Методичні вказівки при вивченні теми слід пам'ятати, що Економічний потенціал охоплює наявні та приховані можливості, кількісний і якісний склад ресурсів, визначає стан підприємства в перспективі, шлях подальшого розвитку. Стосовно фірми цей потенціал полягає з боку «входу» - у фінансових, сировинних і людських ресурсах, інформації; а з боку «виходу» - виробленої продукції та послуг, випробуваних з погляду потенційної прибутковості; з набору правил соціальної поведінки, дотримання яких дає можливість організації досягти своїх цілей.

Невід'ємною складовою загального потенціалу підприємства є логістичний потенціал підприємства, який слід розкривати як сукупну спроможність логістичної системи забезпечити довгострокове функціонування і досягнення стратегічних цілей підприємства з урахуванням мінімізації логістичних витрат.

Водночас логістика підвищує ефективність роботи підприємства лише за певних умов: наявності зв'язку логістики з корпоративною стратегією; наявності логістичної служби на підприємстві; впровадження сучасних технологій опрацювання інформації; опанування кадровим персоналом основними методами логістики; встановлення тісних внутрішніх (координація дій підрозділів підприємства) і зовнішніх (співпраця з брокерами, постачальниками, оптовими фірмами, споживачами) зв'язків; обліку прибутку, який згенерований логістикою в системі фінансових показників.

Міні-лексикон:

Економічний потенціал підприємства, логістичний потенціал, конкурентоспроможність товарів, конкурентоздатність підприємства, потужність логістичної системи, синергічний ефект, аутсорсинг, територіальна організація логістичних систем.

Література [1-3,7]

План проведення заняття:

I. Проведення попереднього контролю теоретичних знань, практичних умінь і навичок здобувачів вищої освіти по темі практичного заняття.

II. Порядок проведення основної частини заняття: постановка загальної проблеми та її обговорення за участю здобувачів вищої освіти, розв'язування питань різної складності з їх обговоренням, розв'язування контрольних тестових завдань.

Тестові завдання для здобувачів вищої освіти:

1. Сутність базового економічного потенціалу підприємства розкриває:
 - а) здатність підприємства досягти основних комерційних цілей, створити економічні цінності й одержати прибутки;
 - б) наявність у підприємства нагромадженого досвіду роботи в певній

сфері бізнесу;

в) наявність у підприємства активів, що забезпечують ефективне використання інших потенціалів.

2. Базова структура економічного потенціалу підприємства не залежить від:

- а) його потенціалу розвитку;
- б) нереалізованого потенціалу підприємства у використанні своїх активів;
- в) галузевої належності підприємства.

3. За ознакою виду діяльності підприємства розрізняють:

- а) ресурсний підхід до визначення структури економічного потенціалу підприємства;
- б) функціональний підхід до визначення структури економічного потенціалу підприємства;
- в) змішаний підхід до визначення структури економічного потенціалу підприємства.

4. Показники, які об'єднують конструктивні, нормативні, ергономічні, естетичні тощо параметри, відображають:

- а) технічні параметри конкурентоспроможності товарів;
- б) економічні параметри конкурентоспроможності товарів;
- в) техніко-економічні параметри конкурентоспроможності товарів.

5. Елементами ціни споживання товару є:

- а) вартість придбання товару;
- б) витрати на доставку товарів, монтаж тощо;
- в) витрати на оплату використаної електроенергії у зв'язку із використанням товару;
- г) усі відповіді правильні.

6. Одиничний показник оцінки рівня конкурентоспроможності товару визначається за формулою:

- а) $q_i = \frac{P_{\text{оцін}}}{P_{\text{баз}}}$;
- б) $q_i = \frac{I_{\text{тн}}}{I_{\text{ен}}}$;
- в) $q_i = \frac{U_{\text{ен}}}{U_{\text{баз}}}$.

7. Інтегральний показник оцінки рівня конкурентоспроможності товару визначається за формулою:

- а) $k_{\text{інт}} = \frac{P_{\text{оцін}}}{P_{\text{баз}}}$;
- б) $k_{\text{інт}} = \frac{I_{\text{тн}}}{I_{\text{ен}}}$;
- в) $k_{\text{інт}} = \frac{U_{\text{ен}}}{U_{\text{баз}}}$.

8. Якщо загальний показник конкурентоздатності підприємства більший від 1, то:

- а) підприємство, що розглядається, є менш конкурентоздатним за конкуруюче підприємство;
- б) підприємство є більш конкурентоздатним;
- в) немає правильної відповіді.

9. Прибуток, який згенерований логістикою, виникає завдяки:

- а) скороченню дебіторської заборгованості;
- б) зменшенню запасів;
- в) заміни власних основних фондів орендованими;
- г) все перераховане.

10. Логістична інтеграція на рівні систем міжорганізаційної логістики передбачає інтегроване управління:

- а) матеріальним потоком постачання, виробництва, дистрибуції ;
- б) сферами виробництва, фінансів, маркетингу, логістики, персоналу;
- в) ланцюгом поставок.

Теми для рефератів:

- 1. Аутсорсинг бізнес-процесів.
- 2. Види аутсорсингу.
- 3. Аутсорсинг у логістиці.

III. Порядок проведення заключної частини заняття.

Здійснити перевірку і оцінювання виконаних завдань. Підвести підсумок практичного заняття звернувши увагу на основні помилки при його виконанні.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 7

Тема: Контрольна робота №1

Навчальна мета заняття: перевірити знання здобувачів вищої освіти по результатам вивчення тем 1-4

Кількість годин - 2 години.

Місце проведення – навчальна аудиторія.

План проведення заняття:

I. Проведення і контрольної роботи №1

II. Порядок проведення основної частини заняття: тестові та практичні завдання наведені у комплекті навчально-методичного забезпечення «Контрольні роботи»

III. Порядок проведення заключної частини заняття.

Здійснити перевірку і оцінювання виконаних завдань. Підвести підсумок практичного заняття звернувши увагу на основні помилки при його виконанні.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 8,9

Тема 5: Витрати логістичної діяльності

Навчальна мета заняття: поглибити і розширити знання здобувачів вищої освіти з ідентифікації та оцінювання логістичних витрат на підприємстві

Кількість годин - 4 години.

Місце проведення – навчальна аудиторія.

Навчальні питання:

1. Концепція мінімізації загальних витрат підприємства.
2. Склад логістичних витрат: методичні підходи до визначення складу логістичних витрат, постійні та змінні логістичні витрати.
3. Структурування логістичних витрат.
4. Взаємозалежність складових логістичних витрат.
5. Ідентифікація й облік логістичних витрат.
6. Логістичний контролінг.

Питання для здобувачів вищої освіти

1. Що таке логістичні витрати? Який їх склад та структура?
2. Охарактеризуйте склад витрат запасів як ключового елемента логістичних витрат.
3. Наведіть графічну інтерпретацію витрат замовлення залежно від кількості замовлень та розміру одного замовлення.
4. Розкрийте зміст та структуру витрат утримання запасів на складі. Подайте розрахункові формули для визначення кожної їх складової.
5. Розкрийте зміст витрат утримання запасів у дорозі.
6. розкрийте зміст витрат вичерпання запасів.
7. Які взаємозалежності існують у формуванні повних (загальних) витрат підприємства?
8. Що таке облік витрат? Як слід проводити облік логістичних витрат?
9. У чому полягає економічний зміст контролінгу? Які особливості логістичного контролінгу?

Методичні вказівки при вивченні теми слід пам'ятати, що Логістичні витрати на підприємствах становлять від 5 до 35% від обсягу продажів. Відтак, від правильності та коректності розрахунку, обліку, аналізу та планування логістичних витрат як складової повних витрат залежать фінансові результати підприємства, зокрема можливості, які відкриваються завдяки елементації зайвих витрат щодо здійснення додаткових інвестицій у нові виробничі технології,

обладнання, інформаційно-комп'ютерні системи, рекламу, маркетингові дослідження. За характером переважної частини логістичних витрат, вони є непрямими, а відтак існує проблема коректності їх зарахування на конкретні об'єкти витрат. Зокрема, на реалізацію цього завдання спрямований ABC-рахунок витрат.

Першою складовою логістичних витрат за розподілом їх залежно від процесів є витрати фізичного переміщення матеріальних потоків. Другою складовою є витрати запасів, що містять такі складові: витрати замовлень; витрати утримання запасів у дорозі; витрати утримання запасів на складі; витрати вичерпання запасів. Третьою складовою є витрати інформаційно-управлінських процесів, що зумовлюються потребою управління просторово-часовим переміщенням матеріально-фінансово-інформаційними та іншими потоками підприємства.

Міні-лексикон:

Логістичні витрати: склад структуризація, постійні та змінні логістичні витрати, облік логістичних витрат, витрати запасів, конфлікт витрат, логістичний контролінг

Література: [1,2,5,22,26]

План проведення заняття:

I. Проведення попереднього контролю теоретичних знань, практичних умінь і навичок здобувачів вищої освіти по темі практичного заняття.

II. Порядок проведення основної частини заняття: постановка загальної проблеми та її обговорення за участю здобувачів вищої освіти, розв'язування питань різної складності з їх обговоренням, розв'язування контрольних тестових завдань.

Тестові завдання для здобувачів вищої освіти:

1. Концепція логістики спрямовує діяльність підприємства до:
 - а) максимізації вартості компанії;
 - б) мінімізації логістичних витрат;
 - в) мінімізації сукупних витрат.

2. Комплексний характер логістичних витрат з погляду предметного підходу означає:
 - а) врахування усіх витрат поточкових процесів;
 - б) зменшення активів підприємства;
 - в) правильна відповідь а,б.

3. Залежно від способу зарахування витрат на об'єкт витрат, витрати

поділяються на:

- а) явні та неявні;
- б) постійні та змінні;
- в) прямі та непрямі.

4. Згідно з розподілом непрямих витрат за системою ABC рахунку витрати поділяються на:

- а) явні та неявні;
- б) постійні та змінні;
- в) витрати засобів та витрати видів діяльності.

5. Релевантні витрати можуть бути змінені внаслідок прийнятого управлінського рішення?

- а) так;
- б) ні.

6. Впровадження «високих» технологій, автоматизація, роботизація бізнес-процесів зумовлює збільшення частки постійних витрат у структурі сукупних витрат підприємства?

- а) так;
- б) ні.

7. Витрати, що можуть бути віднесені безпосередньо до певного об'єкта витрат економічно можливим шляхом, є:

- а) прямими;
- б) непрямыми;
- в) явними.

8. Чи можуть бути одні й ті самі витрати одночасно прямими і непрямыми щодо різних об'єктів?

- а) так;
- б) ні.

9. Регресивні змінні логістичні витрати виникають, коли:

- а) щоразу збільшений обсяг логістичної діяльності спричиняє ще більший приріст логістичних витрат;
- б) із зростанням обсягу логістичної діяльності настає зменшення логістичних витрат;
- в) кожна наступна одиниця приросту обсягу логістичної діяльності спричиняє у відсотковому відношенні щоразу менший приріст логістичних витрат.

10. Витрати запасів складаються з:

- а) витрати переміщення матеріального потоку;

- б) витрати формування запасів;
- в) витрати утримання запасів;
- г) правильні відповіді б,в.

Теми для рефератів

1. Формування логістичних витрат у операційній діяльності підприємства.
2. Складові контролінгу в системі логістики.

III. Порядок проведення заключної частини заняття.

Здійснити перевірку і оцінювання виконаних завдань. Підвести підсумок практичного заняття звернувши увагу на основні помилки при його виконанні.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 10,11

Тема 6: Продукт логістичної діяльності

Навчальна мета заняття: поглибити і розширити знання здобувачів вищої освіти що логістичний продукт та логістична послуга є об'єктом ціноутворення в логістичних системах.

Кількість годин - 4 години (денна форма), 2 годин (заочна форма)

Місце проведення – навчальна аудиторія.

Навчальні питання:

1. Логістичний продукт як результат людської діяльності. Найважливіші ознаки логістичного продукту.
2. Дослідження попиту на логістичні продукти.
3. Формування ціни на логістичний продукт.
4. Ризики в логістичній діяльності.

Питання для здобувачів вищої освіти

1. Порівняйте характерні ознаки логістичного продукту та логістичної послуги.
2. Наведіть класифікацію логістичних послуг. Охарактеризуйте основні складові.
3. Охарактеризуйте етапи встановлення ціни на логістичну послугу.
4. Порівняйте стратегії ціноутворення залежно від моделі ринку, на якому реалізується логістична послуга.
5. Які моделі ціноутворення ви знаєте? Наведіть розрахункові формули для визначення ціни за кожною моделлю.
6. Які ризики притаманні логістичній діяльності? Наведіть їх класифікацію.

Методичні вказівки при вивченні теми слід пам'ятати, що логістичний продукт – це продукт, який з фізичного та економічного боків є предметом переміщення в логістичному каналі, а щодо споживчої вартості – є предметом логістичного обслуговування, тобто комплексом побажань і очікувань клієнтів, які можна реалізувати на певному рівні лише у логістичній системі.

До найважливіших ознак логістичного продукту належить; вартість товару; цикл життя логістичного продукту, субституційність, ціна логістичного продукту.

Логістична послуга – це, зазвичай, організована третьою стороною діяльності щодо транспортування та зберігання логістичної продукту з певним набором послуг, зокрема митних, які відповідають очікуванням клієнта.

Характерними ознаками логістичної послуги є: неможливість створення запасу логістичних послуг; нематеріальність; короткочасність; одночасність виробництва і споживання; різнорідність місця і часу надання послуг.

Якщо логістична послуга є частиною логістичного продукту та надається самим виробником/дистриб'ютором, її життєвий цикл збігається із життєвим циклом логістичного продукту. Якщо логістичну послугу надає стороння організація (аутсорсер), то життєві цикли послуги та продукти є різними.

Логістичний продукт та логістична послуга є об'єктом ціноутворення в логістичних системах.

Застосовувані в логістиці ціни класифікуються за різними ознаками: сферами товарного обслуговування, способом відображення транспортних витрат, формами і стадіями продажів, ступеня регулювання і стійкості в часі.

Міні-лексикон:

Логістичний продукт, логістична послуга (види, форми, елементи), логістичне обслуговування, життєвий цикл продукту, субституційність логістичного продукту, ціна логістичного продукту, еластичність попиту за ціною, еластичність попиту за доходом, еластичність пропозиції, функціонально-вартісний аналіз, граничний дохід, граничні витрати, моделі ціноутворення, методи ціноутворення, точка беззбитковості.

Література: [1,3,7,9]

План проведення заняття:

I. Проведення попереднього контролю теоретичних знань, практичних умінь і навичок здобувачів вищої освіти по темі практичного заняття.

II. Порядок проведення основної частини заняття: постановка загальної проблеми та її обговорення за участю здобувачів вищої освіти, розв'язування питань різної складності з їх обговоренням, розв'язування контрольних тестових завдань.

Тестові завдання для здобувачів вищої освіти:

1. Які властивості не є основними ознаками логістичного продукту:
 - а) вартість товару;
 - б) цикл життя логістичного продукту;
 - в) надійність товару, його ергономічність;
 - г) ціна логістичного продукту.

2. Субституційність (замінність) логістичного продукту характеризує транспортну та складську придатність продукту?
 - а) так;
 - б) ні.

3. Управління грошовою формою переміщення логістичного продукту в логістичних системах реалізує функція:
 - а) фінансова;
 - б) операційна;
 - в) маркетингова.

4. Управління логістичним продуктом в логістичних каналах реалізує функція:
 - а) фінансова;
 - б) операційна;
 - в) маркетингова.

5. Рівень субституційності логістичного продукту можна визначити за методом
 - а) Кнолла;
 - б) Монте Карло;
 - в) аналізу матриці БКГ.

6. Для якого етапу життєвого циклу продукту характерне швидке зростання обсягів продажу:
 - а) впровадження;
 - б) зростання;
 - в) зрілість;
 - г) зниження.

7. На якому етапі життєвого циклу продукту основною вимогою до логістики є гнучкість:
 - а) впровадження;
 - б) зростання;
 - в) зрілість;
 - г) зниження.

8. Ознаки логістичного продукту та логістичної послуги повинні

збігатися?

- а) так;
- б) ні.

9. Одночасність виробництва і споживання, а також різноманітність місця і часу надання є характерними ознаками :

- а) логістичного продукту;
- б) логістичної послуги;
- в) всі відповіді правильні.

10. До елементів розширеної послуги як логістичного продукту зараховують:

- а) транспортування;
- б) просування;
- в) кваліфікацію персоналу.

Теми для рефератів

1. Методи визначення вихідної ціни на логістичний продукт
2. Ризики в логістичній діяльності.

III. Порядок проведення заключної частини заняття.

Здійснити перевірку і оцінювання виконаних завдань. Підвести підсумок практичного заняття звернувши увагу на основні помилки при його виконанні.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 12,13

Тема 7: Опрацювання результатів логістичної діяльності

Навчальна мета заняття: поглибити і розширити знання здобувачів вищої освіти що логістичний продукт та логістична послуга є об'єктом ціноутворення в логістичних системах.

Кількість годин - 4 години.

Місце проведення – навчальний кабінет.

Навчальні питання:

1. Показники оцінювання логістичних систем: ефективність, продуктивність, надійність, гнучкість.
2. Оцінювання витрат утримання запасів.
3. Оцінювання витрат вичерпання запасів продукції.
4. Організація логістичного аудиту.

Питання для здобувачів вищої освіти

1. За якими показниками можна оцінити роботу логістичної системи?
2. У чому полягає оцінювання витрат утримання запасів? Які показники застосовують?
3. У чому полягає оцінювання витрат вичерпання запасів?
4. Що таке Bullwhip – ефект? Які підходи до зниження цього ефекту ви знаєте?
5. Розкрийте зміст та значення логістичного аудиту в постачанні?
6. Які особливості логістичного аудиту в постачанні?
7. Які особливості логістичного аудиту у сфері дистрибуції?

Методичні вказівки при вивченні теми слід пам'ятати, що Необхідною умовою досягнення підприємством як логістичної системи поставлених стратегічних та оперативних цілей є наявність сформованої та ефективної системи оцінювання результатів логістичної діяльності та контроль над ними. Зокрема показники оцінки вкладу логістики у діяльність підприємства охоплюють дві групи: 1 група – показники, оцінки ефективності використання логістичних активів; 2 група – показники, що характеризують роботу логістичної системи. До останньої групи показників належать показники ефективності, надійності, гнучкості та продуктивності ланок логістичної системи.

Одним із важелів впливу на показники діяльності підприємства як логістичної системи є запаси, від ефективного управління якими, зокрема, залежать сумарні витрати підприємства та його оборотність, ліквідність активів.

Однією з найістотніших складових витрат є витрати на утримання запасів. Зокрема, під час аналізу витрат капіталу важливим є дослідження політики управління фінансуванням запасів, зокрема, детального обґрунтування потребує вибір відсоткової ставки витрат капіталу, що значною мірою аргументується джерелом їх фінансування. Під час аналізу складських витрат, важливим є їх розгляд за місцями витрат, що передбачає планування і розрахунок цих витрат за окремими складами та аналіз техніко-економічних показників роботи складів. Коректне визначення витрат обслуговування запасів потребує детального розгляду правових аспектів страхування та оподаткування запасів. Для кількісної оцінки останньої складової витрат утримання запасів – витрат ризику першочергового значення набуває аналіз вартості непридатних, застарілих, зіпсованих запасів, а також аналіз нестач товарно-матеріальних запасів та оцінка морального та фізичного старіння запасів.

Міні-лексикон:

Ефективність, продуктивність, надійність, гнучкість логістичної системи, складові витрат утримання запасів, складові витрат вичерпання запасів, логістичний аудит, Bullwhip – ефект, технологія Logistics Field Audit

Література: [1,3,9,22-26,30,41]

План проведення заняття:

I. Проведення попереднього контролю теоретичних знань, практичних умінь і навичок здобувачів вищої освіти по темі практичного заняття.

II. Порядок проведення основної частини заняття: постановка загальної проблеми та її обговорення за участю здобувачів вищої освіти, розв'язування питань різної складності з їх обговоренням, розв'язування контрольних тестових завдань.

Тестові завдання для здобувачів вищої освіти:

1. Бенчмаркінг - це:

- а) метод факторного аналізу прибутку;
- б) метод порівняння показників підприємства із показниками конкурентів;
- в) метод аналізу фінансового стану підприємства.

2. Директ-костинг – це:

- а) метод факторного аналізу прибутку та рентабельності;
- б) метод порівняння показників підприємства із показниками конкурентів;
- в) метод аналізу фінансового стану підприємства.

3. До показників, що характеризують надійність логістичної системи належить:

- а) кількість скомплектованих замовлень на одного робітника;
- б) модель Дюпона;
- в) готовність до здійснення поставки.

4. Якість поставки належить до показників якості:

- а) ефективність логістичної системи;
- б) надійність логістичної системи;
- в) гнучкість логістичної системи.

5. Показники, основані на зіставленні значення «на виході» із значенням «на вході», належать до показників оцінки:

- а) ефективності;
- б) надійності;
- в) гнучкості.

6. Модель Дюпона належить до показників:

- а) ефективність логістичної системи;
- б) надійність логістичної системи;
- в) гнучкість логістичної системи.

7. Показники, які характеризують ефективність діяльності людей у логістичних процесах, належать до показників оцінки:

- а) ефективності;
- б) надійності;
- в) продуктивності.

8. Якщо кошти, інвестовані в запаси, залучені із зовнішніх джерел (профінансовані за рахунок позикових коштів), то такі капітальні витрати запасів вважаються явними?

- а) ефективності;
- б) надійності;
- в) гнучкості.

9. Одночасність виробництва і споживання, а також різномірність місця і часу надання є характерними ознаками :

- а) так;
- б) ні.

10. Розгляд витрат складування за місцями витрат передбачає планування і розрахунок цих витрат за:

- а) окремими складами;
- б) окремими логістичними процесами;
- в) окремими ланками логістичної системи.

Теми для рефератів

- 1. Причини виникнення Bullwhip – ефекту.
- 2. Проблеми пов'язані із утриманням запасів.

III. Порядок проведення заключної частини заняття.

Здійснити перевірку і оцінювання виконаних завдань. Підвести підсумок практичного заняття звернувши увагу на основні помилки при його виконанні.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 14

Тема 8: Особливості економіки логістичної діяльності в ланцюгах (мережах) поставок

Навчальна мета заняття: поглибити і розширити знання здобувачів вищої освіти що логістичний продукт та логістична послуга є об'єктом ціноутворення в логістичних системах.

Кількість годин - 2 години (денна форма), 2 годин (заочна форма)

Місце проведення – навчальний кабінет.

Навчальні питання:

1. Концептуальні основи інтегрованої логістики.
2. Оцінювання ефективності ланцюгів поставок.
3. Координація дій у ланцюгу поставок. Ефект «бичичого батога».
4. Фінансові аспекти функціонування ланцюгів поставок.

Питання для здобувачів вищої освіти

1. Які типи інтегрованих структур ви знаєте? Охарактеризуйте їх.
2. Стратегічні альянси: їх роль у концепції ланцюга поставок.
3. Охарактеризуйте концепцію Supply Chain Menegement (SCM). У чому полягає її прикладне значення.
4. Які показники ефективності ланцюга поставок ви можете навести?
5. У чому полягає прикладне значення SCOR – моделі?
6. У чому полягає ефект «бичачого батога» та які його негативні наслідки?
7. Які ви знаєте способи забезпечення та покращення координації між учасниками ланцюга поставок?
8. Що таке CPFR, окресліть його основні етапи?
9. Опишіть алгоритм та методи узгодження фінансових стимулів учасників ланцюгів поставок.
10. Що таке фінансова логістика?
11. Чим відрізняються логістичні рішення в управлінні фінансовими потоками у банку виробничого підприємства?

Методичні вказівки при вивченні теми слід пам'ятати, що Сучасна інтегрована логістика будується на партнерстві в ланцюгах поставок. Постачальники, виробники, посередники та продавці, об'єднані ланцюгом поставок, досягають поставлених цілей саме завдяки тісній інтеграції, співпраці у сферах логістики маркетингу, інформаційних технологій, фінансах, що сприяє спільному подоланню часових, просторових, асортиментних, кількісних та інших бар'єрів на шляху переміщення товарів від джерел сировини до кінцевих споживачів, уникнення процесів та дій, що не мають користі, скороченню часу реакції на зміни ринкового попиту та в результаті – підвищенню рівня обслуговування клієнтів.

Водночас для ефективного управління ланцюгом поставок важливим є усвідомлення відмінності у підходах, які слід у такому разі застосовувати на відміну від традиційних – в цьому аспекті на особливу увагу заслуговує вивчення концепції Supply Chain Menegement (SCM), а також вагомості впливу фінансових аспектів на їх функціонування – в цьому контексті особливої уваги потребує проблема неузгодженості фінансових стимулів.

Корисну модель ринку можна побудувати на основі даних про попит і пропозицію. За їх допомогою можна ідентифікувати чотири типи ринків:

- 1) зростаючі ринки – нові ринки з новими продуктами. Попит і пропозиція є низькими і невизначеними;

- 2) ринки, що розвиваються – тут попит перевищує пропозицію та є доволі невизначеним;
- 3) стабільний ринок – ринок з стабільним і передбачуваним попитом і пропозицією;
- 4) зрілий ринок – пропозиція перевищує попит, який є невизначеним.

Міні-лексикон:

Стратегічний альянс, стратегічне партнерство, Supply Chain Management, SCOR – модель, Bullwhip effect, модель «барабан-буфер-мотузка», GDSN, GS1, CPFR, фінансова логістика.

Література: [1,3,9,22-25,32,37]

План проведення заняття:

I. Проведення попереднього контролю теоретичних знань, практичних умінь і навичок здобувачів вищої освіти по темі практичного заняття.

II. Порядок проведення основної частини заняття: постановка загальної проблеми та її обговорення за участю здобувачів вищої освіти, розв'язування питань різної складності з їх обговоренням, розв'язування контрольних тестових завдань.

Тестові завдання для здобувачів вищої освіти:

1. Для якого виду міжфірмової інтеграції характерне об'єднання виробників однорідної продукції:

- а) горизонтальної;
- б) вертикальної;
- в) діагональної.

2. Для якого виду міжфірмової інтеграції характерне об'єднання підприємств, що перебувають на різних рівнях вертикального виробничого циклу та випускають паралельні види продукції:

- а) горизонтальної;
- б) вертикальної;
- в) діагональної.

3. Для якого виду стратегічних альянсів характерним джерелом отримання конкурентних переваг є економія на масштабі:

- а) горизонтальної;
- б) вертикальної;
- в) діагональної.

4. Для якого типу ринку характерним джерелом переваг є координація діяльності з партнерами в ланцюгу поставок?

- а) зростаючого;
- б) стабільного;
- в) зрілого.

5. Для якого типу ринку характерним джерелом переваг є удосконалення та оптимізація внутрішніх операцій кожної фірми?

- а) зростаючого;
- б) стабільного;
- в) зрілого.

6. Для якого типу ринку важливим показником ефективності ланцюга поставок є рівень обслуговування клієнта?

- а) зростаючого;
- б) стабільного;
- в) зрілого;
- г) всі відповіді правильні.

7. Для якого типу ринку важливим показником ефективності ланцюга поставок є внутрішня ефективність?

- а) зростаючого;
- б) того, що розвивається
- в) стабільного;
- г) всі відповіді правильні.

8. Розвиток продукту як показник ефективності ланцюга поставок має критичне значення, якщо ланцюг діє на ринку:

- а) зростаючого;
- б) того, що розвивається
- в) стабільного;
- г) всі відповіді правильні.

9. Виробництво та поставка стандартних товарів масового вжитку на великі ринки або для широкого загалу споживачів характерна для концепції ВТО?

- а) так;
- б) ні.

10. Декларований час реалізації замовлення і показник своєчасності реалізації замовлень є характерними показниками виміру рівня обслуговування у разі виробництва та постачання на ринок стандартних товарів?

- а) так;
- б) ні.

Теми для рефератів

1 Виникнення ефекту «бичачого батоба» в ланцюзі постачань

III. Порядок проведення заключної частини заняття.

Здійснити перевірку і оцінювання виконаних завдань. Підвести підсумок практичного заняття звернувши увагу на основні помилки при його виконанні.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 15**Тема: Контрольна робота №2**

Навчальна мета заняття: перевірити знання здобувачів вищої освіти по результатам вивчення тем 4-8

Кількість годин - 2 години.

Місце проведення – навчальний кабінет.

План проведення заняття:

I. Проведення контрольної роботи №2

II. Порядок проведення основної частини заняття: тестові та практичні завдання наведені у комплекті навчально-методичного забезпечення «Контрольні роботи»

III. Порядок проведення заключної частини заняття.

Здійснити перевірку і оцінювання виконаних завдань. Підвести підсумок практичного заняття звернувши увагу на основні помилки при його виконанні.

3. Рекомендована література (основна, допоміжна), інформаційні ресурси в Інтернеті**Основна література:**

1. Логістика. Основи теорії: підручник / Є.В. Крикавський.- 2-ге вид. – Львів: Вид-во Нац.ун-ту «Львівська політехніка»(Інформаційно-видавничий центр «ІНТЕЛЕКТ –захід»),2006.-456 с.

2. Тюріна Н.М. Логістика: навчальний посібник. / Н. М.Тюріна, І. В. Гой, І. В. Бабій. - Київ: Центр учбової літератури, 2020. - 392с.

3. Шевців Л. Ю., Петецький І. Логістичні витрати підприємства. Монографія. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2011. 244 с.

4. Пономаренко В. С., Таньков К. М., Лепейко Т. І. Логістичний менеджмент : Підручник / За ред. д-ра екон. наук проф. В. С. Пономаренка. – Х. : ВД «ІНЖЕК», 2010. – 482 с.

5. Чухрай Н., Гаврись Я., Гірна О. Кадри в маркетингу та логістиці : Монографія / За ред. д-ра екон. наук проф. Н. Чухрай. – Львів: Вид-во НУ «Львівська політехніка», 2010. – 228 с.

6. Посилкіна О.В. Виробнича логістика : Навч. посібник / О.В. Посилкіна, Р.В. Сагайдак-Нікітюк, О.В. Доровський, Г.В. Кубасова. – Харків: Вид-во НФаУ, 2009. – 364 с.
7. Смиричинский В.В. Логістика: навч.-метод. посіб. – Тернопіль: ТНЕУ, «Економічна думка», 2009. – 264 с.
8. Сумець А. М. Логистика: Учебное пособие. – К.: «Хай-Тек Пресс», 2008. – 320 с.
9. Алькема В. Г., Сумець О. М. Логістика: теорія та практика: Навч. посібник. – К.: ВД „Професіонал”, 2007. – 216 с.
10. Денисенко М. П., Левковець П. Р., Михайлова Л. І. та ін. Організація та проектування логістичних систем: Підручник / за ред. проф. М. П. Денисенка, проф. П. Р. Лековця, проф. Л. І. Михайлової. — К: Центр учбової літератури, 2010. — 336 с.
11. Чухрай Н. І. Логістичне обслуговування: Підручник. - Львів: Видавництво Національного університету "Львівська політехніка", 2006. - 292с.
12. Крикавський Є.В., Чернописька Н.В. Логістичні системи: Навч. посібник. - Львів: Видавництво Національного університету "Львівська політехніка", 2009. - 264 с.
13. Крикавський Є. В. Маркетинговий менеджмент . Навчальний посібник / Є. В. Крикавський, І. О. Дейнега, О. В. Дейнега, І. Ф. Лорві. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2014. 380 с.
14. Крикавський Євген, Логістика для економістів. Підручник. Друге видання, виправлене і доповнене. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2014. 476 с.
15. Є. В. Крикавського, Логістичний менеджмент. Навчальний посібник / О. Є. Шандрівська, В. В. Кузяк, Н. І. Хтей. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. 192 с.
16. Є. В. Крикавського, Логістичний менеджмент. Навчально-методичний посібник / О. Є. Шандрівська, В. В. Кузяк, Н. І. Хтей. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. 196 с.
17. Є. В. Крикавського, О. А. Похильченко, ЕКОНОМІКА ЛОГІСТИКИ. Навчальний посібник / Є. В. Крикавський, О. А. Похильченко, Н. В. Чернописька, О. С. Костюк, Н. Б. Савіна, С. М. Нікшич, Л. Я. Якимишин. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2014. 640 с.
18. Чухрай Наталія, Логістичне обслуговування. Підручник. Друге видання. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2006. 292с.
19. Васелевський М. Економіка логістичних систем. Монографія / М. Васелевський, І. Білик, О. Дейнега, М. Довба, О. Костюк, Є. Крикавський, С. Кубів, С. Леонова, П. Малолєпші, О. Мних, С. Нікшич, І. Петецький, О. Попко, І. Рикованова, Н. Савіна, Л. Сопільник, Н. Чернописька, Л. Юрченко, Л. Якимишин, Л. Янковська; За наук. ред. Є. Крикавського та С. Кубіва. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2008. 596 с.
20. Логістика та управління ланцюгами поставок. Крикавський Є.

Допоміжна література:

21. Zeng A. Z. Developing a framework for evaluating the logistics costs in global sourcing processes: An implementation and insights / A. Z. Zeng, C. Rossetti // *International Journal of Physical Distribution & Logistics Management*. – 2003. – Vol. 33, № 9. – P. 785–803.
22. CSCMP Supply Chain Management | Council of Supply Chain Management Professionals [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://cscmp.org/about-us/supply-chain-management-definitions>.
23. Данько Т. В. Аналіз рівня зрілості ланцюгів постачання українських підприємств високотехнологічного машинобудування / Т. В. Данько, К. Р. Пелюхня, К. С. Зіміна // *Вісник НТУ «ХПІ»*. – 2014. – № 4 (1047). – С. 44–53.
24. Карпенко Г. П. Логістичні термінологічні студії в Україні / Г. П. Карпенко // *Педагогічна освіта: теорія і практика. Збірник наукових праць. Кам'янець-Подільський національний університет ім. І. Огієнка*. – 2013. – № 14. – С. 191–196.
25. Яковлєв А. І. Удосконалення методичних засад управління витратами на промислових підприємствах / А. І. Яковлєв // *Економіка. Фінанси. Право*. – 2014. – № 7. – С. 17–19.
26. Сачинська Л. В. Управління логістичними витратами підприємства / Л. В. Сачинська // *Маркетинг та логістика в системі менеджменту: тези доповідей IX Міжнародної науково-практичної конференції (Львів, 8–10 листопада 2012 р.)*. – 2012. – С. 382–383.
27. Окландер М. А. Логістика / М. А. Окландер. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 346 с.
28. Рета М. В. Логістичні витрати: визначення, класифікація та облік / М. В. Рета // *Бізнес Інформ*. – 2012. – № 8. – С. 155–158.
29. Помірко Н. М. Класифікація логістичних витрат у формуванні системи управління ними на промисловому підприємстві / Н. М. Помірко // *Вісник НУ «Львівська політехніка»*. – 2010. – № 669. – С. 99–107.
30. Гаврись О. М. Фасетна класифікація логістичних витрат промислових підприємств / О. М. Гаврись, В. І. Ковшик // *Економічний аналіз*. – 2014. – Vol. 16, № 2. – С. 90–97.
31. Hua S. Logistics cost and supply chain performance evaluation / S. Hua, Y. Kai // *Supply Chain Perspectives and Issues in China*. – Hong Kong : Fung Global Institute Limited and Fung Business Intelligence Centre, 2013. – P. 127–144..
32. Krajnc J. Activity-based Management of Logistic Costs in a Manufacturing Company: A Case of Increased Visibility of Logistics Costs in a Slovenian Paper Manufacturing Company / J. Krajnc, K. Logožar, B. Korošec // *PROMET - Traffic&Transportation*. – 2012. – Vol. 24, № 1. – P. 15–24.
33. Крикавський Є. Логістика та управління ланцюгами поставок: Навч. посібник / Є. Крикавський, О. Похильченко, М. Фертч. – Львів: Видавництво

Львівської політехніки, 2017. –844 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

34. Офіційний сайт Координаційної ради з логістики. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.madi.ru/logistics>
35. <http://www.management.com.ua/ims/ims002.html> - інформація про систему планування матеріальних потреб виробництва (MRP).
36. Офіційний сайт Міжнародної ради з логістики. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.sole.org> – SOLE.
37. <http://www.management.com.ua/qm.shtml> - концепція загального менеджменту якості.
38. Офіційний сайт Європейської логістичної асоціації. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.elalog.org> - ELA.
39. Supply Chain Digest (новини зі світу управління ланцюгами поставок) [Електронний ресурс] - Режим доступу : <http://scdigest.com/>. – Назва з екрану.